

СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ ОСВІТИ Й НАУКИ: ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ

ЗБІРНИК НАУКОВИХ ПРАЦЬ

Випуск 13

Український державний університет імені Михайла Драгоманова
Факультет технологій та дизайну, кафедра технологічної освіти
ВСП «Львівський навчально-науковий центр професійної освіти»
Львівський національний медичний університет імені Данила Галицького
ВП НУБіП України «Бережанський агротехнічний інститут»
Львівський медичний університет
Міжнародна благодійна організація «Лідер Якості»
Державна наукова установа «Інститут модернізації змісту освіти» МОН України
Międzynarodowa Akademia Nauk Stosowanych w Łomży (Польща)

Ukrainian State Pedagogical Mykhaylo Drahomanov University
Faculty of technology and design, Department of technological education
Subdivision “Lviv Educational and Scientific Center for Professional Education”
Danylo Halytsky Lviv National Medical University
SS of NULES of Ukraine “Berezhany Agrotechnical Institute”
Lviv Medical University
International charity organization “Leader of the Quality”
State scientific institution “Institute of Modernization of the Content of Education”
of the Ministry of Education and Culture of Ukraine
Lomza International Academy of Applied Sciences

**СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ ОСВІТИ Й НАУКИ:
ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ**

ЗБІРНИК НАУКОВИХ ПРАЦЬ

Випуск 13

**MODERN TRENDS IN DEVELOPMENT OF EDUCATION
AND SCIENCE: PROBLEMS AND PERSPECTIVES**

COLLECTION OF SCIENTIFIC WORKS

Issue 13

Київ – Львів – Бережани – Ломжа

2023

Kyiv– Lviv – Berezhany – Łomża

2023

УДК: 37. 01 : 001

ISSN 2663-9718

Сучасні тенденції розвитку освіти й науки : проблеми та перспективи: зб. наук. праць / [гол.ред. Ю.І. Колісник-Гуменюк].
Київ – Львів – Бережани – Ломжа, 2023. Вип. 13. 283 с.

Головний редактор:

Колісник-Гуменюк Ю.І., доктор педагогічних наук, доцент (м. Львів, Україна)

Редакційна колегія:

Кільдеров Д.Е., доктор педагогічних наук, професор (м.Київ, Україна)

Харламенко В.Б., кандидат педагогічних наук, професор (м.Київ, Україна)

Литвин А.В., доктор педагогічних наук, професор (м. Львів, Україна)

Руденко Л.А., доктор педагогічних наук, професор (м. Львів, Україна)

Жибак М.М., доктор економічних наук, професор (м. Бережани, Україна)

Олійник П.В., доктор фармацевтичних наук, професор (м. Львів, Україна)

Голіяд І.С., кандидат педагогічних наук, професор (м.Київ, Україна)

Шарлович З., кандидат педагогічних наук (м. Ломжа, Польща)

Копельчак М.П., кандидат педагогічних наук, доцент (м. Львів, Україна)

Чаплик В.В., кандидат медичних наук, доцент (м. Львів, Україна)

Гуменюк О.М., кандидат педагогічних наук, доцент (м. Львів, Україна)

Гуменюк В.В., доктор педагогічних наук, доцент (м. Львів, Україна)

Гурська І.С., кандидат економічних наук, доцент (м. Бережани, Україна)

Технічна верстка:

Гуменюк В.В., доктор педагогічних наук (м. Львів, Україна)

Переклад англійською мовою:

Гуменюк В.В., Дубовик О.В. (м. Львів, Україна)

У збірнику наукових праць відомі дослідники, педагоги-практики середніх загальноосвітніх шкіл, професійно-технічних навчальних закладів, працівники закладів вищої освіти I-II і III-IV рівнів акредитації висвітлюють теоретичні й прикладні аспекти впровадження сучасних інформаційних технологій та інноваційних методів навчання у підготовці кваліфікованих робітників, молодших спеціалістів, бакалаврів, спеціалістів і магістрів.

Статті збірника подано в авторській редакції. Повну відповідальність за достовірну інформацію несуть учасники, їх наукові керівники та рецензенти.

Видання розраховане на науковців і педагогів-практиків загальноосвітніх шкіл, професійно-технічних та вищих навчальних закладів, працівників інститутів післядипломної педагогічної освіти.

© Український державний університет імені Михайла Драгоманова, 2023

© ВСП «Львівський навчально-науковий центр професійної освіти», 2023

© Львівський національний медичний університет імені Данила Галицького, 2023

© ВП НУБіП України «Бережанський агротехнічний інститут», 2023

© Львівський медичний університет, 2023

© Міжнародна благодійна організація «Лідер Якості», 2023

© Державна наукова установа «Інститут модернізації змісту освіти» МОН України, 2023

© Międzynarodowa Akademia Nauk Stosowanych w Łomży, 2023

© Автори статей, 2023

Самойленко Сергій Рій Володимир <i>Samoilenko Serhiy</i> <i>Riy Volodymyr</i>	Перспективи впровадження новітніх методик навчання у навчальну дисципліну «Водіння бойових машин» Prospects for the implementation of the newest methods of education in the course “Driving combat vehicles”	112
Навитка Христина <i>Navytka Khrystyna</i>	Про деякі методи формування міжсуб’єктної взаємодії у майбутніх соціальних працівників On some methods of forming interpersonal interaction in future social workers	117
Брегей Юлія <i>Brehey Yuliia</i>	Організація самостійної роботи студентів коледжу у процесі вивчення української мови і літератури Organization of college students’ independent work in the process of learning Ukrainian language and literature	122
Вознюк Ірина <i>Vozniuk Iryna</i>	Формування національно-патріотичного виховання учнів на уроках Історії Formation of the national-patriotic education of students on the lessons of History	127
Скальська Світлана <i>Skalska Svitlana</i>	Педагогічна майстерність і фактори, що впливають на її формування Pedagogical mastery and factors affecting its formation	133
Баран Ігор <i>Baran Ihor</i>	Ліногравюра у педагогічній практиці Linocut in pedagogical practice	138
ПСИХОЛОГІЧНІ НАУКИ PSYCHOLOGIC SCIENCES		
Матійків Ірина Якимович Тетяна <i>Matiyktiv Iryna</i> <i>Yakymovych Tetyana</i>	Мотиваційний тренінг: структура та зміст Motivation training: structure and content	152
Чаплик Віктор Олійник Петро <i>Chaplyk Viktor</i> <i>Oliinyk Petro</i>	Особливості поведінки населення при надзвичайних ситуаціях Features of population behavior in emergency situations	159
Каравець Ілона <i>Karavets Ilona</i>	Вплив військових дій на психічне здоров’я різних категорій людей The impact of military actions on the mental health of different categories of people	165
Калитовська Софія <i>Kalytovska Sofiya</i>	Психологічна допомога внутрішньо переміщеним дітям Psychological care for internally displaced children	171
Радчук Марта <i>Radchuk Marta</i>	Результати дослідження емоційного вигорання фахівців ІТ-сфери Results of research on emotional burnout among IT-professionals	177

<i>Хмарна Лілія</i> <i>Пилипенко Лілія</i> <i>Khmarna Liliia</i> <i>Pylypenko Liliia</i>	Психологічне благополуччя майбутніх рятувальників в умовах воєнного стану Psychological well-being of future rescuers in the martial law conditions	181
ФІЛОЛОГІЧНІ НАУКИ PHILOLOGICAL SCIENCES		
<i>Радчук Марта</i> <i>Radchuk Marta</i>	Особливості незвичних любовних трикутників (за З. Фройдом) у художній літературі Characteristics of unusual love triangles (according to Z. Freud) in literature	186
ФІЛОСОФСЬКІ НАУКИ PHILOSOPHY SCIENCES		
<i>Луговий Богдан</i> <i>Luhovyi Bohdan</i>	Філософське осмислення людської діяльності Philosophical understanding of human activity	194
<i>Кудрик Ліліана</i> <i>Kudryk Liliana</i>	Григорій Сковорода – будитель свідомості, духовний коуч Hryhoriy Skovoroda – consciousness raiser, spiritual coach	198
ЕКОНОМІЧНІ НАУКИ ECONOMIC SCIENCES		
<i>Габор Володимир</i> <i>Habor Volodymyr</i>	Сутність та структура господарського механізму агропромислового комплексу The essence and structure of the economic mechanism of the agricultural complex	206
<i>Герасимів Зоряна</i> <i>Gerasymiv Zoryana</i>	Туризм в Україні: реалії сьогодення Tourism in Ukraine: today's realities	211
<i>Герчанівська Світлана</i> <i>Herchanivska Svitlana</i>	Мотиви зайнятості та праці у сільськогосподарських підприємствах Motives for employment and work in agricultural enterprises	216
<i>Гурська Ірина</i> <i>Федуняк Ігор</i> <i>Hurska Iryna</i> <i>Feduniak Ihor</i>	Управління розвитком сільських територій в Україні Management of the development of rural areas in Ukraine	220
<i>Літвінов Віталій</i> <i>Litvinov Vitalii</i>	Ефективність матеріального стимулювання трудового потенціалу в сільськогосподарських підприємствах Efficiency of material stimulation of labor potential in agricultural enterprises	225
<i>Федуняк Ігор</i> <i>Гурська Ірина</i> <i>Feduniak Ihor</i> <i>Hurska Iryna</i>	Інноваційний менеджмент як необхідна вимога сучасності Innovation management as a necessary requirement of the modern time	231

3. Шнайдер О. Психологічні особливості емоційного вигорання працівників сфери інформаційних технологій. Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Серія «Психологія і педагогіка». 2016. Вип. 26. С. 144–148.

4. Maslach C., Leiter M. P. *The truth about burnout: How organization cause personal stress and what do about it.* San Francisco, CA: Jossey-Bass, 1997. 208 p.

Науковий керівник – **Світлана Вдович**,
доцент кафедри практичної психології та педагогіки
Львівського державного університету безпеки життєдіяльності,
кандидат педагогічних наук, старший науковий співробітник

УДК 159.99

Хмарна Лілія,
Львівський державний університет безпеки життєдіяльності,
Пилипенко Лілія,
Львівський державний університет безпеки життєдіяльності
Львів, Україна

ПСИХОЛОГІЧНЕ БЛАГОПОЛУЧЧЯ МАЙБУТНІХ РЯТУВАЛЬНИКІВ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Анотація. У статті розглядається феномен психологічного благополуччя майбутніх рятувальників в умовах воєнного стану. Теоретично проаналізовано переживання психологічного благополуччя майбутніми рятувальниками в ситуації воєнного стану протягом професійної підготовки у ЗВО із специфічними умовами навчання. Психологічне благополуччя ми розуміємо як стан одне із соціально-психологічних утворень, що є важливою частиною психологічного здоров'я, та формується в процесі активності особистості, та впливає на її якість життя.

Ключові слова: психологічне благополуччя, воєнний стан, майбутні рятувальники.

Khmarna Liliia,
Lviv State University of Life Safety,
Pylypenko Liliia,
Lviv State University of Life Safety,
Lviv, Ukraine

PSYCHOLOGICAL WELL-BEING OF FUTURE RESCUERS IN THE MARTIAL LAW CONDITIONS

Abstract. The article discusses the phenomenon of psychological well-being of future rescuers in conditions of a state of war. The experiences of psychological well-being by future rescuers in a wartime situation during their professional training in educational institutions with specific learning conditions are theoretically analyzed. Psychological well-being is understood as a state of one of the socio-psychological formations that is an important part of psychological health and is formed in the process of an individual's activity, affecting their quality of life.

Key words: psychological well-being, martial law, future rescuers.

Реалії в яких зараз проживає людина – вражають, адже «Якби людина вміла задовольнятися тим, що має, а не зазіхати на надбання сусіда, вона б завжди насолоджувалась світом і свободою» (Жан де Лабрюєр) [1]. І незважаючи на те, що людство досягло неймовірного рівня: у світі інформаційних технологій, розвитку науки, постійних комунікацій, переговорів – людина все одно зустрічається із оголошенням воєнного стану в ХХІ столітті. Повномасштабне вторгнення підвищило ймовірність розвитку проблем, пов'язаних із психічним здоров'ям, тому важливо усвідомити та володіти інформацією щодо особливостей збереження психологічного благополуччя в умовах воєнного стану.

Також введення воєнного стану висуває все більші вимоги до майбутніх рятувальників Державної служби України з надзвичайних ситуацій, які повинні уже бути готові виконувати свої професійні обов'язки навіть протягом періоду професійної підготовки у закладах вищої освіти із специфічними умовами навчання. Тому особливого значення у цей період набуває відчуття психологічного благополуччя, що дозволяє підтримувати так званий баланс на всіх рівнях життя. Вміти жити із задоволенням від дійсності – легко, враховуючи відкритий доступ ресурсів для особистісного розвитку, налагодження міжособистісних стосунків, любов та підтримку збоку близьких для нас людей.

Експерти Всесвітньої Організації Охорони Здоров'я скористалися терміном добробут як основний критерій визначення здоров'я людини: «здоров'я – це не тільки відсутність хворіб чи фізичних дефектів, а й стан повного фізичного, розумового і соціального благополуччя». Фахівці даної організації зазначили, що наше психологічне благополуччя, на основі внутрішнього здорового стану людини залежить від самооцінки, почуття соціальної приналежності, реалізація фізичного та духовного потенціалу [3].

Дослідженням феномену психологічного благополуччя займалися такі зарубіжні й вітчизняні науковці, як Н. Бредберн, Н. Волинець, Т. Данильченко, Е. Дінер, Ю. Кашлюк, К. Ріфф, М. Селігман, Т. Титаренко, Г. Філоненко, Л. Яворська.

Феномен «психологічного благополуччя» трактують в рамках двох підходів, а саме гедоністичного і евдемоністичного. У першому підході основа психологічного благополуччя полягає в суб'єктивному задоволення власним життям, у другому, відповідно реалізація особистісного потенціалу людини [2].

К. Ріфф, яка має найбільший внесок в плані розвитку психологічного благополуччя, розглядає його, як базу людського світосприйняття. Адже таким чином людина дає оцінку своєму функціонуванню з огляду на те, на що здатна людина. К. Ріфф виділила складові психологічного благополуччя на основі

розвитку життя особистості, його самореалізації, зрілості, психологічного здоров'я та інших чинників, які впливають на психологічне благополуччя. Також дослідниця з даних визначень виділила основні конструкції для визначення так званого добробуту людини; предмети для їх вимірювання; критерії та методи оцінювання [5].

Більше того К. Ріфф розробила модель позитивного функціонування індивіда, до якої увійшли такі параметри: прийняття себе, тобто кожен частинку свого життя в цілому, незважаючи на те, позитивна чи негативна це сторона; особистісне зростання (людина повинна прагнути завжди досягнути нові знання, пізнати глибше цей світ, відчувати себе на новому рівні); автономія (людина поважає власне «я», та може дати відсіч соціуму, яке може тиснути на нього; може гідно оцінити людину, яка поруч; здатна до саморегуляції); компетентність (дисципліна при роботі з собою та справи яку людина виконує, вмє долати перешкоди які є на її шляху, розуміє досвід помилок та активно вчиться на них); позитивні відносини з оточуючими (емпатійність у ставленні до інших, соціалізації та гнучкість у стосунках з іншими, має друзів та може встановити довірливі відносини з людьми, які є у її житті); наявність цілей (людина вмє проживати моменти тут і зараз, цінує своє минуле, завдяки якому активно функціонує сьогодні, та може на його основі встановити в першу чергу для себе – сенс життя та вершину точки, на яку повинна дібратися) [6].

Психологічне благополуччя ми розуміємо як стан одне із соціально-психологічних утворень, що є важливою частиною психологічного здоров'я, та формується в процесі активності особистості, та впливає на її якість життя. Досліджено, що під психологічним благополуччям розуміється не лише психічне і фізичне здоров'я особистості, але й самореалізація розвиток своїх можливостей.

Щоб досягти високого рівня психологічного благополуччя, поповнювати його у разі виходу з під контроль емоційно-нестабільних станів, людина повинна постійно працювати над собою, що у сучасних умовах є неабияк як непросто, особливо для майбутніх рятувальників у процесі професійної підготовки в умовах воєнного стану. Вони навчаються, несуть службу в добовому наряді, проходять стажування, несуть службу в навчально-рятувальній пожежній частині та залучаються до наслідків ліквідації надзвичайних ситуацій.

Тривале виконання несення служби й виконання службових обов'язків в складних та екстремальних умовах надзвичайної ситуації у воєнний стан може призводити до дезадаптації, зниження опірності організму, а також нервово-психічних перенапруг особового складу, у наслідок чого є розвиток у них стійких негативних психічних станів та зниження рівня психологічного благополуччя.

24 лютого 2023 року наші герої без зброї зіштовхнулися із більш складнішим завданням – ліквідувати наслідки атак від країни-агресора. Війна вносить корективи і у підрозділи ДСНС, адже працювати під обстрілами, під час повітряної тривоги означає поставити і своє життя під величезну загрозу. Завали, часто під якими опиняються люди, вимагають від рятувальників швидкісної реакції, дій та залучення максимальної кількості сил для того, щоб врятувати людське життя. І в такі моменти, важливо допомогти рятувальникам навчитися підтримувати свій психоемоційний стан, піклуватись про своє психологічне благополуччя, завдяки якому кожен з них зможе застосувати всі знання та навички, набуті зокрема і під час етапу професійної підготовки.

Не тільки зберегти, але й підтримувати психологічне благополуччя майбутніх рятувальників, навіть тоді, коли умови в яких вони знаходяться несуть постійну загрозу – не легко, адже з психологічної точки зору, їхня професійна діяльність характеризується постійними стрес-факторами.

Враховуючи особливості діяльності майбутніх рятувальників, які працюють та навчаються діяти в екстремальних умовах, досить складно забезпечувати розвиток психологічного благополуччя. Серед основних завдань науково-педагогічного складу, зокрема хто викладає дисципліни психологічного спрямування, психологів ДСНС для забезпечення психологічної допомоги і підтримки здобувачам, а саме майбутнім рятувальникам, можна виділити такі: забезпечення психологічного здоров'я, подолання професійних криз, попередження виникнення і поширення нервово-психічних захворювань, підвищення стійкості до стрес-факторів, розвиток психологічної готовності, розвиток навичок самопомоги у стресових ситуаціях тощо.

На нашу думку, для забезпечення успішного виконання поставлених завдань, майбутній рятувальник додатково повинен мати сильний фундамент психологічного благополуччя, розуміти складові психологічного благополуччя людини та намагатись встановити гармонію та постійно підтримувати баланс у всіх сферах життя, що можливо за допомогою психологічних тренінгів, роботи із психологом тощо.

Подальшими перспективами вивчення різних аспектів психологічного благополуччя, на нашу думку, полягає в емпіричному дослідженні особливостей психологічного благополуччя майбутніх рятувальників в умовах воєнного стану.

Список використаних джерел

1. 20 важливих висловлювань про війну, свободу і життя.
URL: <https://vogue.ua/article/culture/lifestyle/20-vazhlyvih-vislovlyuvan-pro-viynu-svobodu-i-zhittya-48113.html> (дата звернення: 27.10.2023).

2. Волинець, Н.В. (2017). Теоретичний аналіз категорії «Психологічне благополуччя особистості» у сучасній психологічній науці. *Теорія і практика сучасної психології*, 1, 4-17.

3. Всесвітня організація охорони здоров'я. Постійне представництво України при відділенні ООН та інших міжнародних організаціях у Женеві. 2012 жовт 16. <https://geneva.mfa.gov.ua/posolstvo/2612-who> (дата звернення: 28.10.2023).

4. Кашилюк, Ю. І. (2016). Основні чинники, які впливають на психологічне благополуччя особистості. *Проблеми сучасної психології*, 34, 170–186

5. Ryff C. D. Psychological well-being in adult life / C.D. Ryff // *Current Direction in Psychological Science*. – 1995. – №4. – P. 99–104.

6. Ryff C. D., Keyes C. L. The Structure of Psychological Well-Being Revisited. *Journal of Personality and Social Psychology*. 1995. Vol. 69(4). P. 719-727.

Наукове видання

**СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ ОСВІТИ Й НАУКИ:
ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ**

ЗБІРНИК НАУКОВИХ ПРАЦЬ

Випуск 13

Відповідальна за випуск: Юлія Колісник-Гуменюк

Макет і комп'ютерна верстка: Софія Гуменюк

Дизайн обкладинки: Ігор Колісник

Адреса оргкомітету:

Львівський навчально-науковий центр професійної освіти
79008, вул. Кривоноса, 10
м. Львів, Україна
<http://nrucenter.lviv.ua/публікації>

ISSN 2663-9718

Сучасні тенденції розвитку освіти й науки : проблеми та перспективи: зб. наук. праць /
[гол.ред. Ю.І. Колісник-Гуменюк]. Київ – Львів – Бережани – Ломжа, 2023. Вип. 13. 283 с.

Електронне видання
Умовн.-друк. арк. 17,0. Об'єм файлу – 3,02 МБ.